

**'NAAR MIJN
OPVATTING HEEFT
HET PLURALISME
GELEID TOT EEN
CHRISTENDOM DAT
ZWAK, NIET-
CONSISTENT EN
TOEGEEFLIJK IS'**

EEN EXTRA BRIEF

CHRISTUS VOLGEN IN EEN PLURALISTISCHE SAMENLEVING

Luka Ariko Ekitala & Pieter Nobel

In de kerk wordt Jezus Christus beleden als de weg, de waarheid en het leven. Hij baant voor ons de weg naar God (Joh. 14:6). Hoe klinkt het christelijk getuigenis in een samenleving waarin van alles en nog wat te koop is op de religieuze markt? In hoeverre durft de kerk nog met overtuiging te spreken? Of doet ze zo haar best om geen aanstoot te geven dat de radicaliteit van het evangelie is verbleekt?

In deze brief komt dominee Luka Ariko Ekitala aan het woord, generaal secretaris van de Reformed Church of East Africa (RCEA) in Kenia. De RCEA is een partner van GZB. Ds. Pieter Nobel geeft een eerste reactie op zijn brief. Hij is verbonden aan de Hervormde gemeente van Garderen (PKN). Eerder diende hij de Hervormde gemeenten van Genderen, Linschoten, Waddinxveen en Monster.

Genade en vrede zij met u van Hem die is, die was en die komen zal!

Mijn naam is Luka, ik ben een dienaar van Jezus Christus en een geloofsbroeder van jullie. Ik wil de Nederlandse kerk bedanken voor het werk dat jullie vele jaren hebben gedaan voor de Afrikaanse kerk. Moge '... de liefde van God, de Vader, en de bescherming van Jezus Christus [jullie] ten deel vallen. Barmhartigheid zij u, vrede en liefde, in overvloed' (Judas:1-2, NBV21).

Hoewel ik jullie graag wilde schrijven over ons gemeenschappelijk heil en geloof, denk ik dat het goed is om jullie op te roepen om het geloof niet te verachten dat ons eens trouw werd verkondigd door hen die de Heer liefhadden. De kerk in Kenia blijft groeien en getuigen. Er komen nieuwe gelovigen bij en nieuwe gemeenten worden gesticht. Dit geeft ons redenen om God dankbaar en erkentelijk te zijn.

In de afgelopen eeuw is 'verandering' het terugkerende kenmerk geweest van de mensheid. Ook in ons land zijn er voortdurend veranderingen op godsdienstig gebied, waarbij nieuwe perspectieven geleidelijk striktere standpunten die eerder ingenomen werden, afzwakken.

Afrika is een divers continent als het gaat om taal, ras, cultuur en godsdienst. Dit maakt christenen onzeker over hoe zij in het openbare leven van de waarheid van het evangelie moeten getuigen. Het is een grote uitdaging om als christen in een pluralistische samenleving te leven, vooral als het gaat over zaken als abortus, seksuele geaardheid en pornografie.

Dit denken wordt deels aangewakkerd door de groei van jongere kerkleden die we als millennials typeren. Daarnaast zien we dat seculier denken en het bediscussiëren van christelijke dogma's steeds meer voorkomen in de christelijke kerken, met als gevolg afsplitsingen van de grotere denominaties die streven naar meer inclusiviteit en naar wat zij een 'progressieve geloofsleer' noemen.

De omvang van het pluralisme werd versterkt door het uitbreken van de COVID-19-epidemie. De uitbarsting van deze virale ziekte heeft de menselijke interactie op een ongeëvenaarde manier gheredefinieerd. Ook christelijke praktijken werden wereldwijd op de proef gesteld toen 'lockdown en sociaal afstand houden' de nieuwe norm werden, die door de nationale regeringen streng werden gehandhaafd. Als gevolg daarvan werd de vrijheid van vereniging, die de kern vormt van de fysieke eredienst, op de proef gesteld. Kerken werden gedwongen om nieuwe vormen van communicatie te ontwikkelen via sociale mediaplatforms en deze te omarmen, om zo hun

ledenbestand te behouden. Naast kerken die hun best deden om zendtijd te krijgen via bestaande tv-kanalen of die hun eigen kanaal begonnen, zagen we dat veel voorgangers live gingen uitzenden via de kerkelijke sociale mediakanalen, zodat gemeenteleden op hun eigen tijd en plaats konden kijken. De proliferatie van nog nieuwere technologieën heeft ervoor gezorgd dat kleinere groepsbijeenkomsten en bijbelstudies plaatsvonden via platformen als Zoom en Google Meet.

Het is de verwachting dat er nog meer veranderingen en kenteringen binnen kerken zullen komen door al deze technische en wereldwijde ontwikkelingen. Deze evolutie van nieuwe levens- en geloofsstijlen stelt de christelijke kerk voor grote uitdagingen. Hoe kunnen wij het evangelie ten volle betekenis geven in een snel veranderende en in toenemende mate pluralistische samenleving?

Wat bedoel ik met 'pluralistische samenleving'? Pluralisme verwijst naar het naast elkaar bestaan van mensen met verschillende geloofsovertuigingen en levenswijzen, die verschillende culturen, rassen en godsdiensten vertegenwoordigen.

Wanneer mensen met bijvoorbeeld een verschillende afkomst, achtergrond en geloofssysteem samenkomen om een samenleving te vormen en daarin te leven, dan wordt zo'n samenleving een pluralistische samenleving genoemd. Hierbij is er geen sprake van dwang of drang van wie dan ook om hun bestaande overtuigingen opzij te zetten en zich aan te passen aan een nieuwe denkwijze. Een

HOE KUNNEN MENSEN MET VERSCHILLENDE OPVATTINGEN RECHTVAARDIG LEVEN?

dergelijke samenleving is min of meer gebaseerd op het principe 'leven en laten leven'. Zelfs minderheden wordt toegestaan hun eigen, afwijkende identiteit te handhaven in zaken die hen onderscheiden van de meerderheid.

De echte uitdaging in een pluralistische samenleving is hoe om te gaan met de aanzienlijke verschillen die er bestaan. Hoe kunnen mensen met verschillende opvattingen rechtvaardig samenleven?

Een belangrijk sterk punt van een pluralistische samenleving is dat er veel meer acceptatie en tolerantie is. Burgers proberen meer begrip op te brengen voor verschillende opvattingen. Zij hebben de neiging minder bevooroordeeld te zijn tegenover minderheden. Mensen in deze samenleving zijn meer geneigd om bij hun overtuigingen te blijven en deze niet te veranderen.

De vraag voor ons als christenen is: Hoe kunnen wij de normen van het christelijk geloof handhaven in een tijd waarin de samenleving uitstraalt dat 'alles kan'? Ik weet dat jullie in Nederland al veel eerder met deze uitdaging te maken hebben gehad. Naar mijn opvatting heeft het pluralisme geleid tot een christendom dat zwak, niet-consistent en toegeeflijk is.

Hoe moeten wij dan als christenen leven in een pluralistische wereld? Als eerste moet je als christen vasthouden aan de waarheid-in-nederigheid. De eerste christenen waren nederig. Pas later zien we dat het christendom in een of andere vorm deelnam aan de machtsstructuren van deze wereld. Christen-zijn in een pluralistische samenleving betekent dat je de taak die je van God gekregen hebt, uitvoert. En dan gaat het om het doorgeven van de redding die er in Christus is, om gelovigen van alle naties te helpen groeien in geloof, en hen te onderwijzen in het leven naar Gods geboden.

Dan gaat het niet alleen om publieke christelijke getuigenissen, maar om evangelisatie in welke vorm dan ook. Daarbij kunnen nieuwe technologieën en sociale medianetwerken worden ingezet om het goede nieuws door te geven aan een jongere generatie, die in snel tempo de meer inclusieve, progressieve houding tegenover andere godsdiensten omarmt.

Hier moet onze verkondiging qua taal en inhoud op aansluiten en onze kerkdiensten moeten een kans bieden om de aanwezigheid van de levende God te ervaren. Christenen moeten ook de negatieve kanten van het postmoderne pluralistische tijdperk erkennen. Ten eerste bevordert religieus pluralisme een focus op consumeren, doordat het het concept van 'kerkshoppen' vergemakkelijkt. Ten tweede is het nodig om strategieën te ontwikkelen om de verschillende en uiteenlopende aanspraken op de waarheid tegen te gaan, in een samenleving waarin individuele keuzevrijheid gezien wordt als het hoogste goed.

In deze pastorale brief heb ik mijn bezorgdheid willen uiten over het christen-zijn in een pluralistische samenleving. De realiteit is dat het leven van christenen dagelijks beïnvloed wordt door onze cultuur en samenleving en we moeten telkens weer wegen vinden om mensen van andere religieuze tradities te begrijpen en met hen om te gaan.

**IK ROEP JULLIE OP OM VAST
TE HOUDEN AAN DE ENE
WEG, AAN DE ENE
WAARHEID, EN AAN
CHRISTUS DIE ONZE
MIDDELAAR IS**

Ik zou Nederlandse christenen willen aanmoedigen om het bijbelse verhaal te gebruiken als referentiekader om deze kanten van het pluralisme te begrijpen en om te weten hoe erop te reageren.

Hoe kunnen wij als christenen de moderne communicatiemogelijkheden gebruiken om het evangelisatiewerk te ondersteunen en te laten zien hoe een christelijke levensstijl eruitziet? Zien we als christenen ook de negatieve invloed van het pluralisme, vooral als het gaat om onze nadruk op consumeren?

Ik roep jullie op om vast te houden aan de ene weg, aan de ene waarheid, en aan Christus die onze Middelaar is. Laten we onze opdracht om de volken te bereiken met het evangelie altijd voor ogen houden.

In Christus verbonden,

Luka Ariko

EEN EERSTE REACTIE

Beste Luka,

Ik wil je allereerst hartelijk bedanken voor je uitvoerige en zorgvuldige brief waarin ik je oprechte zorg proef. Je schetst de situatie in Kenia met betrekking tot het onderwerp pluralisme en dat waardeer ik erg. Want daardoor zie ik ook des te beter het verschil tussen de situatie in Kenia en de situatie in Nederland.

Op de dag dat ik deze reactie op jouw brief schrijf, lees ik in mijn krant over het onderzoek 'Buiten kerk en moskee' van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) dat donderdag 24 maart 2022 verscheen. Het is een onderzoek naar de groeiende groep niet-kerkelijken en naar de vraag hoe zij omgaan met zingeving. Als kop boven het artikel staat: 'Nederland is een van de meest ontkerkelijkt landen in de wereld'.

Het blijkt dat atheïsten en agnosten inmiddels een duidelijke meerderheid vormen onder de Nederlandse bevolking. En er is weinig reden om te denken dat het tij keert. De kloof tussen orthodoxe gelovigen (christenen en moslims) en de rest van de samenleving groeit intussen, wat tot spanningen leidt. Deze groepen leven in een maatschappij waarin een grote meerderheid van de Nederlandse bevolking een grotendeels ander waarden- en normenpatroon heeft op de terreinen van religie, seksualiteit, vrijetijdsbesteding en beleving van ziekte en gezondheid. Een geïnterviewde in het onderzoek formuleerde het kernachtig: 'Mijn leven heeft absoluut geen zin, maar ik heb er wel zin in'.

Als ik jouw brief lees, stel ik dus vast dat we beiden in een pluralistische samenleving leven, maar dat er een groot verschil is tussen Kenia en Nederland. Ik voel me er ook wat ongemakkelijk bij, omdat ik denk dat het moeilijk is om precies aan te voelen wat het betekent om in het gesecculariseerde Westen kerk te zijn.

Formeel correct omschrijf je pluralisme als 'het samen bestaan van mensen met verschillende geloofsovertuigingen, levenswijzen, culturen, rassen, godsdiensten en voorouders. Het is een samenleving gebaseerd op het principe "leven en laten leven".' Vervolgens benoem je de voordelen en nadelen van een pluralistische samenleving. Je erkent dat het pluralisme het getuigenis van het evangelie bemoeilijkt, maar peilt dit denk ik niet diep genoeg voor onze situatie in het Westen van Europa.

Je eindigt met de remedie: getuigenis afleggen van de waarheid van het evangelie en een christelijk leven leiden, en meer gebruikmaken van sociale media met het oog op de jongere generatie, die meer inclusief en progressief denkt. Voor mij klinkt dit te naïef en te mooi, te weinig weerbarstig voor onze

Nederlandse situatie. Pluralisme is hier in Nederland namelijk veel harder, het gaat samen met secularisering. En dat is anders dan in Kenia, waar het geloof in een god of hogere macht door de meeste inwoners wordt gedeeld en echt atheïsme en agnosticisme weinig voorkomen. De cultuur is nog steeds door en door religieus doordat Afrika niet zo'n secularisatieslag heeft gekend als Europa.

Luka, je vraagt hoe wij als kerk in Nederland deze uitdaging hebben ondergaan en overwonnen. Wel, ik kan zeggen dat wij die uitdaging nog steeds ondergaan en beslist nog niet hebben overwonnen. Het is de vraag of zo'n overwinning überhaupt mogelijk is.

Het rapport van het SCP stelt ons voor de indringende vraag of we als christenen in Nederland wel voldoende zijn toegerust om in de huidige cultuur onze plek in te nemen. Zestig procent van de mensen is inmiddels min of meer a-religieus. Deze atmosfeer ademen we als christenen in en het gevolg is dat we, volgens het rapport, de ineensstorting van de christelijke geloofsleer meemaken en dat de christelijke belevingswereld aan het verdwijnen is. Het rapport spreekt dus over de mogelijkheid dat straks de christelijke religie niet eens meer een deel vormt van het hele scala aan aanwezige geloofsovertuigingen en levenswijzen in de samenleving.

Dat betekent dat we bij evangelisatie en zending niet meer automatisch kunnen aansluiten bij het zogenaamde religieuze verlangen dat elk mens zou hebben. We zullen in gesprek moeten gaan met mensen die niet geloven en ons moeten verdiepen in wat zij denken en hoe zij in het leven staan. We zullen onze eigen christelijke traditie moeten kennen om die te kunnen verbinden aan de vragen van de mensen om ons heen. En tenslotte zullen we in begrijpelijke taal moeten kunnen uitleggen wat we nu precies geloven en het ook moeten accepteren als mensen hier geen begrip voor hebben. Dat zal de missie zijn van de kerk in Nederland in een door en door pluralistische en gesecculariseerde maatschappij.

Laten we als christenen vanuit verschillende werelddelen veel meer met elkaar in gesprek gaan en blijven, om samen te zoeken naar hoe we in onze eigen situatie kunnen vasthouden aan de ene weg, aan de ene waarheid, en aan Christus, die onze Schepper en Verlosser is.

In Christus verbonden,

Pieter Nobel

Deze extra brief hoort bij het boek *Zeven brieven uit de wereldkerk*. Kijk voor meer informatie op

www.zevenbrieven.nl